

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10
The 10th STOU National Research Conference

การส่งเสริมและพัฒนาการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี
Extension and Development of Cassava Production of Farmers in Lan Sak District,
Uthai Thani Province

สืบศักดิ์ บุญสืบ (Suebsak Boonsueb)¹ เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalermsak Toomhirun)²

จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong)³

บทคัดย่อ

การส่งเสริมและพัฒนาการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง (2) สภาพการผลิตมันสำปะหลัง (3) การปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตมันสำปะหลัง และ (5) ความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลัง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 2,977 ราย กลุ่มตัวอย่างจำนวน 353 ราย ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย ใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับ ผลการศึกษาพบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 48 ปี มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน จบการศึกษาระดับประถมศึกษา พันธุ์ที่ใช้ปลูกนิยมคือ ระยะเวลา 72 มีช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง ผ่านสื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อมวลชน และสื่อสิ่งพิมพ์ ตามลำดับ (2) เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปรับปรุงดินก่อนปลูก นิยมปลูกแบบยกร่อง ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 มีการกำจัดวัชพืชโดยใช้สารเคมีกำจัด เก็บเกี่ยวเมื่ออายุ 8-12 เดือน และขายมันสำปะหลังในรูปหัวมันสด (3) เกษตรกรปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีที่เหมาะสมในระดับมาก ด้านที่ปฏิบัติตามมากที่สุดคือ ด้านพันธุ์ โดยมีการคัดเลือกพันธุ์ที่เจริญเติบโตดี เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศ รองลงมาคือ ด้านการเก็บเกี่ยว (4) เกษตรกรมีปัญหการผลิตมันสำปะหลังระดับปานกลางโดยต้องการให้ภาครัฐมีมาตรการในการประกันราคามันสำปะหลัง และมีการควบคุมราคาวัตถุดิบในการผลิตให้มีราคาที่เหมาะสม ข้อเสนอแนะการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร 1) ด้านการผลิตมันสำปะหลัง ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณกองทุนดอกเบี้ยต่ำให้เกษตรกรได้ใช้หมุนเวียนในการผลิต 2) ด้านการบำรุงรักษาและการเก็บเกี่ยว เกษตรกรต้องการให้มีการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ ฝึกปฏิบัติ และศึกษาดูงาน ตั้งแต่การเตรียมแปลงก่อนปลูกไปจนถึงการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 3) ด้านการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร เกษตรกรต้องการให้มีการจัดอบรมให้ความรู้ในการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตรต้องการให้มีการจัดอบรมให้ความรู้ในการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตรที่ถูกต้อง และใช้ในปริมาณที่เหมาะสม 4) ด้านการตลาด เกษตรกรต้องการให้ภาครัฐควรมีมาตรการในการประกันราคามันสำปะหลังให้มีความคงที่ ไม่เกิดความผันผวนของราคาผลผลิต 5) ด้านการส่งเสริมการเกษตร ภาครัฐควรเพิ่มการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิตใหม่ ๆ ในการผลิตมันสำปะหลังสู่เกษตรกรอย่างทั่วถึง (5) ความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลัง เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมด้านการปรับปรุงพื้นที่โดยวิธีการฝึกปฏิบัติ ด้านพันธุ์โดยการบรรยาย ด้านการเตรียมพื้นที่โดยการสาธิต ด้านการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตรโดยการสาธิต ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิตโดยการบรรยาย ด้านวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยวโดยการสาธิต ด้านการจัดบันทึกข้อมูลการผลิต มันสำปะหลังโดยการฝึกปฏิบัติ และด้านความรู้ในการเพิ่มผลผลิตโดยการบรรยาย

คำสำคัญ การส่งเสริมและพัฒนา การผลิต มันสำปะหลัง จังหวัดอุทัยธานี

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Suebsakboon1@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. แขนงส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
artoom@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. แขนงส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
arkjin@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

Abstract

The research on extension and development of cassava production of farmers in Lan Sak district, Uthai Thani province had objectives to study (1) social and economic conditions of cassava production farmers (2) cassava production conditions (3) production system operation according to Good Agricultural Practice (GAP) (4) problems and suggestions in cassava production and (5) their needs for cassava production. Population of the study was 2,977 cassava production farmers of Lan Sak district, Uthai Thani province. The sample group of 353 samples was determined by using Taro Yamane formula through simple random sampling method. Data was collected by conducting interview and was analyzed using statistics such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, arithmetic mean, standard deviation, and ranking. The results of the study showed that (1) most of the farmers were male with an average age of 48 years old and the average household member of 4 people. They completed primary school education. The popular specie used was Rayong 72 by having information channels at a moderate level through personal media, activity media, mass media, and from publication media respectively (2) Most of the farmers used soil improvement prior to production, 15-15-15 fertilizer formula, and chemicals for pest control. They would harvest once cassava reached 8-12 months and sold cassava in the form of fresh cassava. (3) Farmer adopted GAP system at a high level with the most followed practice be the specie, second to that was harvesting (4) Farmers faced with the problem regarding cassava production at a moderate level. They wanted government sector to have a measure for cassava price guarantee and to control the raw material product pricing in production. (5) Extension guideline for cassava production was at the highest level in the form of demonstration and practicality.

Keywords: Extension and development, Production, Cassava, Uthai Thani Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

บทนำ

มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรไทยเป็นอันดับ 3 รองจากข้าวและยางพารา รวมทั้งเป็นพืชที่แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์และสามารถส่งออกเป็นอันดับ 1 ของโลกติดต่อกันมาเป็นระยะเวลานาน โดยในปีการผลิต 2558/59 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้ประมาณการเนื้อที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลัง มีประมาณ 8.713 ล้านไร่ ผลผลิตประมาณ 31.040 ล้านตัน ซึ่งยุทธศาสตร์มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ (Road Map) ได้วางเป้าหมายไว้ว่าประเทศไทยจะเป็นผู้นำด้านการผลิตและค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของโลก โดยมีเป้าหมายว่าจะสามารถเพิ่มผลผลิตเฉลี่ยมันสำปะหลังเป็น 5 ตัน/ไร่ ในปี 2562 และ 7 ตัน/ไร่ ในปี 2569 มีการบริหารจัดการพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ 8.5 ล้านไร่ ซึ่งมาตรการระยะสั้น (1-3 ปี) ที่จะดำเนินการในด้านการผลิตและเกี่ยวข้องกับสถาบันเกษตรกร คือ การเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต โดยพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรและสหกรณ์ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของนายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2560) โดยดำเนินการด้านการผลิต คือ การเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต พัฒนาและสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรและสหกรณ์ มันสำปะหลัง เป็นพืชที่ปลูกง่ายมีปัญหาในการผลิตน้อย ปรับตัวได้ดีในเกือบทุกสภาพพื้นที่ มันสำปะหลังจึงเป็นพืชเศรษฐกิจที่จะต้องมีการพัฒนาและส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตสู่เกษตรกรให้สามารถปลูกให้มีผลผลิตหัวสดต่อไร่สูงขึ้นกว่าในปัจจุบันและลดต้นทุนการผลิตให้เกษตรกรมีผลตอบแทนที่สูงขึ้น

จังหวัดอุทัยธานีมีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังทุกอำเภอ ซึ่งเกษตรกรผู้ผลิตมันสำปะหลังจังหวัดอุทัยธานีประสบปัญหาผลผลิตไม่สูงไม่สมดุลกับต้นทุน ปริมาณแปรรูปน้อย การส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลังจึงเป็นการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตควบคู่กันไป ซึ่งที่ผ่านมาการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องมาจากการส่งเสริมการเกษตรไม่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และตัวเกษตรกรเท่าที่ควร ส่งผลให้เกษตรกรขาดความรู้และเทคโนโลยีจึงมีการปฏิบัติในการผลิตที่ไม่เหมาะสม รวมถึงปัญหาการขาดแคลนปัจจัยการผลิต ส่งผลให้มีต้นทุนการผลิตสูง แต่ผลผลิตที่ได้กลับต่ำ

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทราบถึงความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรอย่างแท้จริง เพื่อให้ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตรทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถนำข้อมูลไปกำหนดแนวทางในการวางแผนการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลัง ในพื้นที่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและนำไปใช้ในการวางแผนส่งเสริมเกษตรกรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

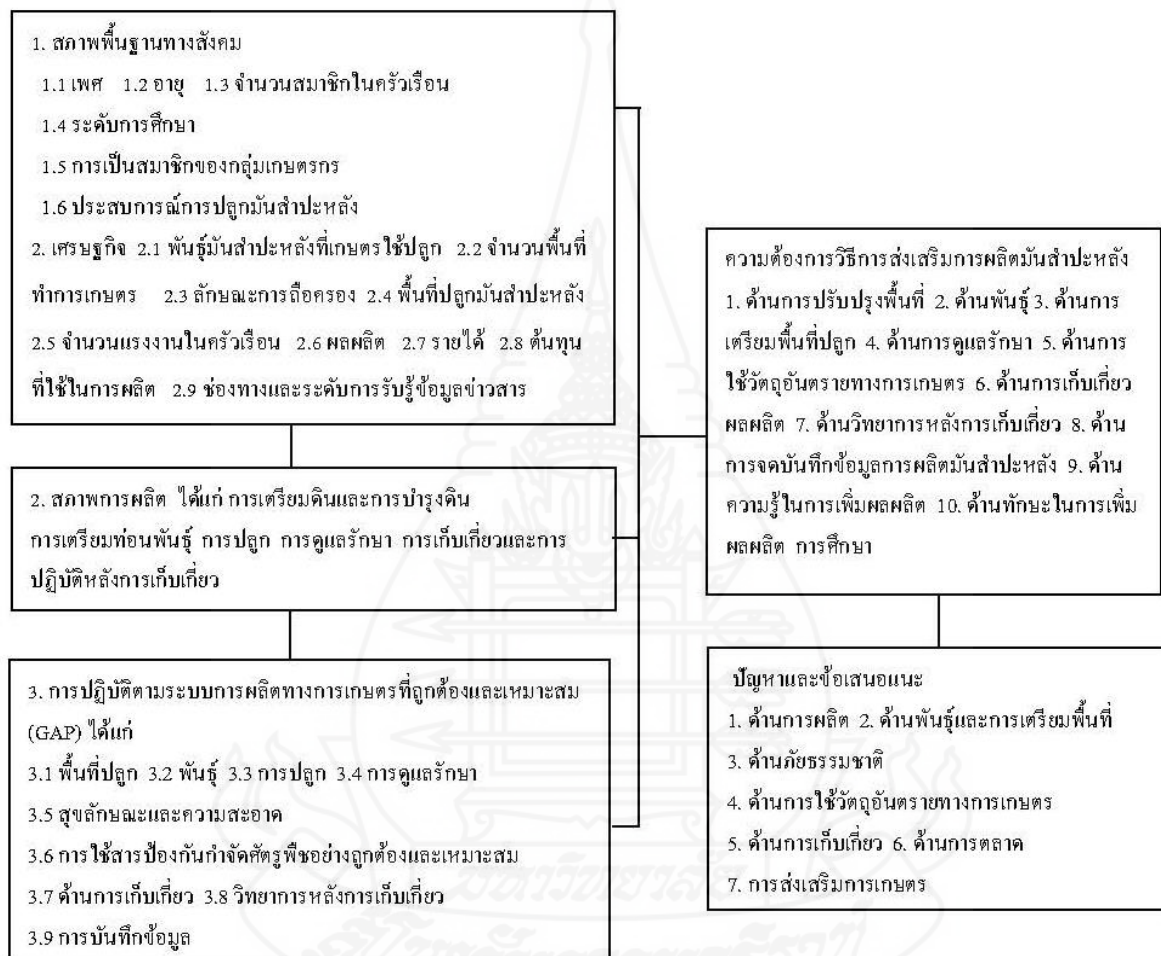
- 1) สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี
- 2) สภาพการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี
- 3) การปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีที่เหมาะสมในการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี
- 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรผู้ในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี
- 5) ความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10
The 10th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การส่งเสริมและพัฒนาการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 2,977 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโรยามาเน ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 353 ราย จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยการจับสลาก เครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) ประกอบด้วย คำถามแบบปลายปิด และคำถามแบบปลายเปิด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ซึ่งมีการทดสอบเครื่องมือโดยความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับ การปฏิบัติตามระบบการผลิตทางการเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสม (GAP) มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.856 ซึ่งเป็นค่าที่อยู่ในเกณฑ์สูงจึงนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป และวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่(Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าต่ำสุด(minimum) ค่าสูงสุด(maximum) ค่าเฉลี่ย(Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมและพัฒนาการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี พบว่า ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 48 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้ำธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส) มีประสบการณ์ปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 11 ปี พันธุ์ที่นิยมใช้ปลูกคือ พันธุ์ระยอง 72 เกษตรกรใช้ช่องทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลังผ่าน สื่อกิจกรรม สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อมวลชน ตามลำดับ

2. สภาพการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปรับปรุงดินก่อนปลูก มีการไถกลบวัชพืช และเศษไม้ และต้นมันสำปะหลังส่วนที่ไม่ใช้ การปลูกนิยมปลูกแบบยกร่อง เกษตรกรส่วนใหญ่มีการเตรียมแปลงพันธุ์ไว้เพื่อทำพันธุ์เอง ตัดท่อนพันธุ์โดยดูให้มีจำนวนตาอย่างน้อย 5-10 ตา ใช้ท่อนพันธุ์จากต้นที่มีอายุระหว่าง 8-12 เดือน และท่อนพันธุ์ที่ใช้ปลูกยาวประมาณ 20-25 เซนติเมตร ระยะที่ปลูก เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ระยะปลูกระหว่างแถว 100 เซนติเมตร ระหว่างต้น 100 เซนติเมตร ลักษณะการปลูกส่วนใหญ่ปลูกมันสำปะหลังโดยปักท่อนพันธุ์แบบเฉียง ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 และมีการกลบปุ๋ยเพื่อป้องกันการสูญเสียธาตุอาหาร มีการกำจัดวัชพืชโดยใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช 2 ครั้งต่อ 1 ฤดูปลูก และมีการป้องกันกำจัดโรคแมลงโดยการตรวจแปลงก่อนการใช้สารเคมี การเก็บเกี่ยวมันสำปะหลัง เมื่อมีอายุ 8-12 เดือน ใช้แรงงานเครื่องจักรกลผสมกับแรงงานคน เกษตรกรเกือบทั้งหมดขายหัวมันสดทันทีหลังจากขุด

3. การปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (Good Agricultural Practice: GAP) ของเกษตรกรในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี เกษตรกรโดยภาพรวมมีการปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีการปฏิบัติตามมากที่สุดคือ ด้านพันธุ์ รองลงมาคือ ด้านพื้นที่ปลูก ด้านการเก็บเกี่ยว ด้านวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว ด้านการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้องและเหมาะสม ด้านการดูแลรักษา ด้านการปลูก ด้านสุขลักษณะและความสะอาด และปฏิบัติในระดับน้อยที่สุดคือด้านการบันทึกข้อมูล ตามลำดับ

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี ปัญหาด้านการผลิตมันสำปะหลัง จำนวน 353 ราย ใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ปรากฏผลดังนี้ มีปัญหาในระดับมากมี 2 ด้าน คือ ด้านการตลาด รองลงมา คือ ด้านการผลิต ปัญหาในระดับปานกลางมี 3 ด้านคือ ด้านภัยธรรมชาติ รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมการเกษตร และด้านการใช้วัตถุดิบทรัพยากรทางการเกษตร ตามลำดับ ปัญหาในระดับน้อย คือ ด้านพันธุ์และการเตรียมพื้นที่ และปัญหาในระดับน้อยที่สุดคือ ด้านการเก็บเกี่ยว

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

5. ความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี พบว่าเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการปรับปรุงพื้นที่โดยวิธีการฝึกปฏิบัติ ด้านพันธุ์โดยการบรรยาย ด้านการเตรียมพื้นที่โดยการสาธิต ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรโดยการสาธิต ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิตโดยการบรรยาย ด้านวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยวโดยการสาธิต ด้านการจัดบันทึกข้อมูลการผลิตมันสำปะหลังโดยการฝึกปฏิบัติ และด้านความรู้ในการเพิ่มผลผลิตโดยการบรรยาย

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี พบว่าเกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 48 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้านาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธ.ก.ส) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาการเป็นสมาชิกกลุ่มของ ปริญญารัตน์ ภูศิริ และคณะ (2554) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 68.3 เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 11 ปี พันธุ์มันสำปะหลังที่เกษตรกรใช้ปลูกนิยมใช้พันธุ์ระยอง 72 เกษตรกรมีการปลูกมันสำปะหลัง ควบคู่ไปกับพืชชนิดอื่น เช่น ข้าว ข้าวโพด และอ้อย สอดคล้องกับการศึกษาของ ชินดา เกตุแก้วเกลี้ยง (2557) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอรอวัน จังหวัดเลย พบว่าเกษตรกรที่ปลูกมันสำปะหลังส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.49 คน เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้านาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี การรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง ผ่านช่องทางสื่อบุคคล รองลงมารับรู้ผ่านช่องทางสื่อกิจกรรม สื่อมวลชน และจากสื่อสิ่งพิมพ์ ตามลำดับ โดยประเด็นที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรมากที่สุดมาจากสื่อบุคคล ได้แก่ จากเพื่อนบ้าน และจากผู้นำชุมชน/ผู้ปกครองท้องถิ่น จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของรัฐ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา รักธณรงค์ (2550) ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร ในอำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ระดับความรู้ที่เกษตรกรได้รับเกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลัง ระดับความรู้ที่ได้รับมากได้จากญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน ระดับความรู้ที่ได้รับน้อย ได้จากเอกสารสิ่งพิมพ์ รายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ และจากแหล่งรับซื้อมันสำปะหลัง เนื่องจากเพื่อนบ้านมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน มีการพูดคุยทักทายกันอยู่เสมอ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ทันที

2. สภาพการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี เกษตรกรมีการปรับปรุงดินก่อนปลูก เกษตรกรมากกว่าครึ่งใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 และมีการกลบปุ๋ยเพื่อป้องกันการสูญเสียธาตุอาหาร มีการกำจัดวัชพืชโดยใช้สารเคมีกำจัด โดยกำจัดวัชพืช 2 ครั้งต่อ 1 ฤดูปลูก การเก็บเกี่ยวมันสำปะหลัง เมื่ออายุ 8-12 เดือน โดยใช้แรงงานเครื่องจักรกลผสมกับแรงงานคน เกษตรกรขายหัวมันสดทันทีหลังจากขุด สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการเกษตร (2555) กล่าวถึง การใส่ปุ๋ย คือ ใส่ปุ๋ยเคมีที่มีอัตราส่วน N:P:K 2:1:2 ในทางปฏิบัติแนะนำให้ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 25 กิโลกรัมต่อไร่ มีการกำจัดวัชพืช โดยใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช โดยกำจัดวัชพืช 2 ครั้งต่อ 1 ฤดูปลูก มีการเก็บเกี่ยวมันสำปะหลัง เมื่ออายุ 10 เดือน ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการเกษตร (2556) อธิบาย อายุเก็บเกี่ยว ที่เหมาะสมประมาณ 10-12 เดือน ซึ่งจะให้คุณภาพดี เปอร์เซ็นต์แป้งสูง มีการขายมันสำปะหลังในรูปหัวมันสด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

3. การปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ในระดับมาก เพื่อให้เกษตรกรมีการปฏิบัติได้ถูกต้องตามแนวเกษตรที่ดีที่เหมาะสมเพิ่มมากขึ้น ด้านที่ปฏิบัติได้น้อยคือ ด้านการบันทึกข้อมูล เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจึงควรจัดอบรมให้ความรู้เกษตรกรเพิ่มเติม และเกษตรกรยังปฏิบัติได้ไม่ถูกต้อง หรือปฏิบัติได้น้อย ปานกลาง หรือปฏิบัติไม่สม่ำเสมอ ส่งผลให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพไม่ได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด ดังนั้น เพื่อให้เกษตรกรมีการปฏิบัติได้ถูกต้องตามระบบการผลิตทางการเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจึงควรจัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรเพิ่มเติมในส่วนที่เกษตรกรยังมีการปฏิบัติได้ไม่ถูกต้อง หรือปฏิบัติได้น้อย หรือปฏิบัติไม่สม่ำเสมอ ซึ่งจะส่งผลให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจะต้องมีความสมบูรณ์ในทุกขั้นตอน ดังที่ นิพนธ์ ไชยมงคล (2547) กล่าวว่า การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice: GAP) เป็นแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญของกรมวิชาการเกษตรที่กำหนดไว้เป็นนโยบาย มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 พืชอาหารต้องมีความปลอดภัยทุกขั้นตอนการผลิต ตั้งแต่ในแหล่งผลิต จนถึงมือผู้บริโภค รวมถึงต้องสามารถตรวจสอบย้อนกลับทราบแหล่งที่มาได้ ดังนั้นแนวทางปฏิบัติเพื่อนำไปสู่ความปลอดภัยด้านพืชอาหารจึงต้องประกอบด้วยระบบการผลิตที่ปลอดภัยและมีคุณภาพตั้งแต่การปลูก ดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว ขบวนการหลังการเก็บเกี่ยว การแปรรูป การขนส่ง จนกระทั่งถึงผู้บริโภค ตลอดจนการสุขาภิบาลฟาร์ม เพื่อปกป้องผู้ผลิต ผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม

4. ปัญหาในการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร โดยภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาการผลิตมันสำปะหลังอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุด คือ ด้านการตลาด โดยพบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาดในระดับมากที่สุด คือ ราคาผลผลิตไม่แน่นอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา รักษณรงค์ (2550) พบว่า ราคาผลผลิตไม่แน่นอนไม่มีการประกันราคารับซื้อผลผลิตและต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ประเด็นปัญหารองลงมา คือ ด้านการผลิต โดยพบว่าเกษตรกรมีปัญหาการผลิตมันสำปะหลังในระดับมากที่สุด คือ ค่าจ้างแรงงานสูง และสารเคมีมีราคาสูง สืบเนื่องจากการแข่งขันทางการค้าและผลผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาดสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิตา เกตุแก้วเกลี้ยง (2557) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย มีปัญหาขาดแคลนแรงงาน แรงงานหายากและค่าแรงสูงในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวจากปัญหาที่กล่าวมา เกษตรกรมีข้อเสนอแนะในการสร้างช่องทางการตลาดมันสำปะหลังที่ทำ Good Agricultural Practice (GAP) ให้มีราคาสูงกว่าการปลูกมันสำปะหลังแบบทั่วไปและเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย และต้องการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อใช้ลงทุนในการปลูกมันสำปะหลัง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการตลาดควรมีการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงและประสานงานด้านการตลาด มีการประชาสัมพันธ์มันสำปะหลัง Good Agricultural Practice (GAP) มีการส่งเสริมเกษตรกรรวมกลุ่มเพื่อมีอำนาจในการต่อรองเรื่องการตลาดต่อไป

5. ความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังมากที่สุด คือ การส่งเสริมแบบสาธิต รองลงมาเกษตรกร มีความต้องการการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลัง โดยการส่งเสริมแบบการฝึกปฏิบัติ การส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลัง โดยการส่งเสริมแบบบรรยาย และสุดท้ายเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลัง โดยการส่งเสริมแบบทัศนศึกษาน้อยที่สุด การส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังควรเริ่มตั้งแต่การให้ความรู้กับตัวเกษตรกรในทุกๆ ด้านของการผลิต ตั้งแต่การเตรียมการผลิต การบำรุงรักษา การเก็บเกี่ยว การตลาด และการผลิตมันสำปะหลังให้ได้ตามมาตรฐาน ซึ่งนักส่งเสริมควรเลือกใช้รูปแบบให้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10 The 10th STOU National Research Conference

เหมาะสมกับเกษตรกรแต่ละรายที่มีสภาพการผลิตที่แตกต่างกัน เพื่อให้ได้ผลผลิตมันสำปะหลังที่มีคุณภาพและปริมาณตามที่ต้องการของตลาดต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ จากผลการวิจัยที่พบว่า เกษตรกรประสบปัญหาเรื่องต้นทุนการผลิตสูง ราคาผลผลิตไม่แน่นอน และการได้รับข้อมูลข่าวสารในการผลิตมันสำปะหลังในภาพรวมน้อย มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกรผู้เกี่ยวข้อง

1) เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มผู้ผลิตมันสำปะหลัง เพื่อเข้าถึงแหล่งเงินทุนและซื้อปัจจัยการผลิตในราคาต่ำ และยังเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

2) เกษตรกรควรให้ความสำคัญกับการใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมีในไร่นาสำปะหลังโดยการฉีดพ่นสารเคมี การใส่ปุ๋ย ในช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตและป้องกันกำจัดโรคของมันสำปะหลังที่ยั่งยืน

3) เกษตรกรควรให้ความสำคัญในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการผลิตมันสำปะหลังเพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการวางแผนการผลิต

1.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) ภาครัฐควรมีมาตรการในการประกันราคาผลผลิตมันสำปะหลังในช่วงที่ราคามันสำปะหลังตกต่ำ และควรส่งเสริมให้เกษตรกรทำการรวมกลุ่มกันผลิตและขาย อันนำไปสู่อำนาจการต่อรองราคาขายผลผลิตกับแหล่งรับซื้อได้

2) ภาครัฐควรสนับสนุนปัจจัยการผลิตมันสำปะหลังและช่วยเหลือเกษตรกรในด้านต้นทุนการผลิต

3) หน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังควรจัดฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้การลดต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง การผลิตมันสำปะหลังคุณภาพ ให้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง

4) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรส่งเสริมและจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลังอยู่เสมอ

5) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรจัดอบรมและให้ความรู้กับเกษตรกรในหัวข้อเรื่องการจัดการไร่นาสำปะหลังตามแนวการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของมันสำปะหลัง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการผลิตมันสำปะหลังในอำเภออื่นในจังหวัดอุทัยธานีว่ามีต้นทุนแตกต่างกันเท่าใดเพื่อนำไปสู่การส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังคุณภาพต่อไป พร้อมทั้งนำผลการวิจัยไปใช้เปรียบเทียบและใช้ในการวางแผนการพัฒนาและส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องหรือมีผลต่อสภาพพื้นที่ในการผลิตมันสำปะหลังเพื่อพัฒนาการผลิตมันสำปะหลังให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการเกษตร. (2556). ดิน น้ำ และการจัดการปลูกมันสำปะหลัง. สถาบันวิจัยพืชไร่ และพืช ทดแทนพลังงาน.

กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการเกษตร.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10
The 10th STOU National Research Conference

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2555). เอกสารวิชาการ การจัดการศัตรูพืช. สมุทรสาคร: โรงพิมพ์บริษัท ยูไนเต็ด โปรดักชั่น เพรส.
ชนิดา เกตุแก้วเกลี้ยง. (2557). ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรใน

อำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต . มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นิพนธ์ ไชยมงคล. (2547). ระบบการผลิตผลเกษตรที่ปลอดภัย ระบบข้อมูลพืชผัก มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ค้นเมื่อ 5 เมษายน 2560, จาก http://www.agric-prod.mju.ac.th/vegetable/File_link/GAP.

ปริญญารัตน์ ภูศิริ และคณะ. (2554). โครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง ปี 2554.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร.

สุพัตรา รัชฌณรงค์. (2550). “การยอมรับเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอสี่คิ้ว

จังหวัดนครราชสีมา” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร. มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2560). มันสำปะหลังโรงงาน : เนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ รายอำเภอ
ปีเพาะปลูก 2559/2560. ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2561 จาก

<http://www.oae.go.th/download/prcai/DryCrop/amphoe/casava-amphoe56.pdf>.

